

СЕКЦІЯ 1

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ, КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ СЕРЕД ДІТЕЙ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

УДК 376-056.264-056.34-053.4:81'233

Л. В. Мороз

кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

К. О. Биваліна

магістрантка спеціальності
Спеціальна освіта
(Логопедія. Спеціальна психологія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті висвітлено методику удосконалення зв'язного мовлення у дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку, представлено принципи реалізації методики, види та варіанти використання «кубиків історій» у корекційній роботі, представлено результати впровадження методики.

В статтє представлена методика совершенствования связной речи у детей младшего школьного возраста с задержкой психического развития, принципы реализации методики, виды та варианты использования «кубиков историй» в коррекционной работе, представлено результаты

The article covers the method of improving coherent speech in children of primary school age with mental

retardation, presents the principles of implementation of the method, types and options for using «cube stories» in correctional work, presents the results of the method.

Ключові слова: зв'язне мовлення, «кубики історій», діти, розповідь-історія.

Ключевые слова: связная речь, «кубики историй», дети, рассказ-история.

Keywords: coherent speech, «story cubes», children, storytelling.

Постановка проблеми. На сьогодні спостерігається стійка тенденція збільшення числа дітей із затримкою психічного розвитку через різні причини. Мовленнєвий розвиток дітей зазначеної категорії характеризується пізніми термінами появи мовлення, бідним словниковим запасом, порушенням граматичної складової мовлення, недосконалістю фонетико-фонематичних процесів, а також недостатнім рівнем розвитку зв'язного мовлення, що ускладнює можливість вільного спілкування дитини з дорослими та однолітками, викликає негативні емоційні стани, сприяє формуванню своєрідних психологічних особливостей [2, 7]. Тому, розвиток зв'язного мовлення дітей із затримкою психічного розвитку потребує пошуку ефективних підходів і засобів корекційної роботи, одним з яких є

техніка сторітелінгу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методи розвитку мовлення на уроках української мови, що продуктивно впливають на формування комунікативної компетентності та класифікацію творчих методів та технік, що їх може застосовувати вчитель на уроках зв'язного мовлення, представляє А. О. Ласкова [4]. Також методи розвитку зв'язного мовлення, що їх використовують на уроках української мови в початковій школі, описує О. В. Чупріна; автор приділяє увагу традиційним та інноваційним методам, обґрунтовує доцільність використання мультимедійних технологій [6]. Н. Б. Савчук розкриває сутність зв'язного мовлення молодших школярів, окреслює психолого-педагогічні основи розвитку зв'язного мовлення учнів початкової школи [5].

Мета статті – висвітлити методику використання «кубиків історій» у роботі з удосконалення зв'язного мовлення в дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сторітелінг є перспективним напрямом підвищення ефективності логопедичної роботи з розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

У перекладі з англійської «сторітелінг» означає вміння розповідати історію [3]. Реалізувати цю техніку допомагають «кубики історій».

Методика розвитку зв'язного мовлення дітей молодшого шкіль-

ного віку із затримкою психічного розвитку засобом сторітелінгу ґрунтується на певних дидактичних принципах.

Принцип індивідуального підходу передбачає виявлення під час обстеження і врахування індивідуальних особливостей кожної дитини з метою корекційної роботи, врахування мовленнєвих можливостей кожної дитини.

Реалізація *принципу систематичності* полягає у тому, що ми проводили щотижня заняття, на яких використовували «кубики історій».

Принцип системності передбачає розвиток мовлення як цілісної функціональної системи, складові якої взаємозв'язані.

Принцип наочності передбачає використання наочного матеріалу. Провідним наочним матеріалом були «Кубики історій».

Принцип комплексного підходу передбачає здійснення логопедичної роботи й поза спеціально організованих занять; під час нашого дослідження даний принцип реалізовувався шляхом використання кубиків вдома батьками.

Принцип поступового ускладнення завдань та мовленнєвого матеріалу передбачає освоєння матеріалу від простого до складного.

Принцип міцності знань, умінь і навичок реалізовувався через повторення пройденого матеріалу та закріплення його у процесі спілкування.

На корекційних заняттях ми використовували наступні види роботи з «Кубиками історій»:

➤ репродуктивний – історію розпо-

відає педагог, діти тільки слухають і сприймають інформацію;

- активний – педагог подає основу сюжету, подій, ставить завдання;
- продуктивний – розповідь діти складають самостійно.

Ми створили 30 кубиків, на гранях яких розташували предметні картинки, картинки-символи, що позначають дії (їсти, пити, малювати, рахувати, спати, їхати, бігти, мити, будувати тощо) та деякі ознаки (колір, величину, форму).

Під час створення розповіді-історії необхідно дотримуватись певної структури, яка відбиває послідовний систематичний розгорнутий виклад.

1. Вступ. Для того, щоб початок розповіді-історії був цікавим, ми пропонували дітям пригадати слова, якими починаються казки, дитячі розповіді: *Одного разу, багато років тому...; Жили-були...; Якось в одному місті... тощо.* Далі діти описують головного героя.
2. Зав'язка та розвиток події сюжету. Діти розповідають, що сталося з героєм, кого він зустрів, що зробив, що знайшов, що буде робити далі тощо. До розповіді бажано додавати емоційне забарвлення.
3. Розв'язка (завершення події) та висновок.

Перший варіант складання розповіді-історії передбачає самостійний вибір дітьми кубиків і картинок. Наприклад, під час уточнення знань дітей з лексичної теми «Тварини» ми пропонували дітям перетворитися на вчених та скласти наукову розповідь-історію. Перша

дитина кидає перший кубик – синій, називає тварину, зображення якої випало. Далі дитина добирає на другому синьому кубіку зображення, яке за змістом підходить до першої картини, наприклад будинок, в якому живе тварина. Друга дитина обирає зображення, що знаходяться на жовтих кубиках, та продовжує розповідь-історію, третя дитина – на зелених та закінчує розповідь-історію.

У другому варіанті складання розповіді-історії про тварин алгоритм залишається такий же самий, але тепер діти кидають кубики, а не обирають потрібне, картини з'являються випадково, можливо не завжди підходять за логікою і в дітей виходить дуже цікава кумедна пригода про тварин.

У третьому варіанті педагог задає тему розповіді (казки) або пропонує початок, дитина або група дітей складає розповідь-історію. Наприклад, педагог починає розповідь: «В одному красивому місті жив гном». Випадає кубик із зображенням квітів, діти продовжують розповідь: «Біля будинку росли квіти.» Випадає кубик із зображенням дощу, діти продовжують: «Раптом пішов дощ.» тощо.

Обстеження дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку до впровадження методики використання «кубиків історій» у корекційній роботі з розвитку зв'язного мовлення і після впровадження даної методики показують позитивну динаміку розвитку зв'язного мовлення.

Для обстеження зв'язного мов-

лення дітей молодшого шкільного віку нами обрано Комплексну програму виявлення стану зв'язного мовлення в дітей із системним недорозвитком мовлення В. К. Воробйової та мовленнєві проби, що запропоновані Р. І Лалаєвою та Є. В. Мальцевою.

Серії Комплексної програми В. К. Воробйової спрямовані на виявлення репродуктивних та продуктивних можливостей дітей, особливостей побудови зв'язного повідомлення в умовах часткової заданості смислових та лексико-синтаксичних компонентів висловлювання та особливостей знаходження, створення, розвитку та втілення задуму у зв'язному мовленнєвому повідомленні та на вивчення стану орієнтовної діяльності.

Аналіз показників обстеження дітей показав, що кількість дітей, які досягли високого рівня репродуктивних та продуктивних можливостей зв'язного мовлення, збільшилась на 25 %, середнього – 25 % і на 50 % відповідно. Дітей, які виявили низький рівень, не виявлено.

Показники обстеження мовленнєвотворчих можливостей та особливостей орієнтування в ознаках зв'язного мовлення показав свідчать про те, що на 75 % та на 100 % відповідно збільшилась кількість дітей, які виявили середній рівень.

Аналіз результатів виконання завдань за Мовленнєвими пробами, що запропоновані Р. І. Лалаєвою та Є. В. Мальцевою, на складання розповіді та переказу показав, що збільшився показник дітей, які досягли достатнього рівня розвитку

зв'язного мовлення на 50 %.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, використання «кубиків історій» у корекційній роботі з розвитку зв'язного мовлення дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку є ефективним та доцільним, підвищує інтерес дітей до занять, мотивує їх до спільної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник. К. : ВД «Слово», 2011. 704 с.
2. Кашуба Л. В. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів із затримкою психічного розвитку засобами образотворчого мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2009. 20 с. URL : <http://www.allbest.ru/> (дата звернення: 12.11.2021).
3. Крутій К., Зданевич Л. Сторітелінг : мистецтво розповідання, або як зацікавити й мотивувати дітей. *Дошкільне виховання*. 2017. № 7. С. 2-6.
4. Ласкова А. О. Методи розвитку зв'язного мовлення на уроках української мови як одна з передумов розвитку комунікативної компетентності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2014. № 12 (31). С. 9-11.
5. Савчук Н. Б. Психолого-педагогічні основи розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. *Педагогічний дискурс*. 2012. Вип. 11. С. 274-276.
6. Чупріна О. В. Методи розвитку зв'язного мовлення на уроках української мови в початковій школі. *Науковий вісник Мукачівського державного університету : серія «Педагогіка та психологія»*. 2018. Вип. 2 (8). С. 170-173.

URL : <http://www.logos-cds.ru/stati/formirovanie-svyaznoj-rechi-u-detej-starshego-doshkolnogo-vozrasta-s-zaderzhkoj-psixicheskogo-razvitiya/>
(дата звернення: 12.11.2021).

УДК 376.3.016:028.6]-056.264

Л. В. Мороз

*кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка*

К. П. Мірошніченко

*магістрантка спеціальності
Спеціальна освіта
(Логопедія. Спеціальна психологія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка*

КОРЕКЦІЯ ДИСЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті обґрунтовано актуальність вивчення проблеми читання в учнів із ЗПР. Запропоновано методику корекції дислексії у молодших школярів із ЗПР за допомогою дидактичних ігор та мобільних додатків.

В статтє обоснована актуальность изучения проблемы чтения у учащихся по ЗПР. Предложена методика коррекции дислексии у младших школьников с ЗПР с помощью дидактических игр и мобильных приложений.

The article substantiates the relevance of studying the problem of reading in students with CPD. A method of correction of dyslexia in junior schoolchildren with CPD with the help of didactic games and mobile applications is proposed.

Ключові слова: діти молодшого шкільного віку, затримка психічного розвитку, дислексія, дидактичні ігри.

Ключевые слова: дети младшего школьного возраста, задержка психи-

ческого развития, дислексия, дидактические игры.

Key words: children of primary school age, mental retardation, dyslexia, didactic games.

Постановка проблеми. Проблема порушення читання у школярів – одна з найактуальніших для шкільного навчання, оскільки читання із мети початкового навчання перетворюється в засіб подальшого отримання знань здобувачів освіти.

Наразі особливої уваги набувають питання розвитку писемного мовлення у дітей, які мають психофізичні порушення, а саме затримку психічного розвитку (ЗПР).

У школі в дитини із ЗПР, як правило, виникають серйозні труднощі в навчанні. Встановлено, що порушення письма і читання у дітей виникають в результаті відхилень у розвитку усного мовлення: не сформованості фонематичного сприйняття або, що буває частіше, недорозвинення всіх його компонентів[7].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемою опанування навичкою читання учнями молодшої школи із ЗПР займаються багато науковців як українських, так і закордонних. О. Корнєв, Р. Лалаєва, О. Мальцева, Г. Рахманова, О. Слепович, Є. Соботович, В. Тарасун, Р. Тригер вважають, що проблеми формування писемного мовлення в дітей із ЗПР тісно пов'язано з недоліками усного мовлення.